

The University of Tehran Press

The Advisory Opinion of the International Tribunal for the Law of the Sea on the Responsibility of the Flag State for Illegal Fishing

Mohamad Setayeshpur¹

1. Assistant Prof., International Law Department, Faculty of Law, University of Qom, Qom, Islamic Republic of Iran. Email: m.setayeshpur@mail.qom.ac.ir

Article Info	Abstract
Article Type: Research Article	The Regional Fisheries Commission (RFC) has posed four questions to the International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS) and requested an advisory opinion. Based on a dynamic interpretation of Article 21 of its Statute and Article 138 of its Rules, ITLOS opined that the authority to issue advisory opinions is not limited to its Seabed Disputes Chamber. This is the first time that the full bench of ITLOS has issued an advisory opinion. The present paper aims to analyze the substantive aspects of the said advisory opinion and to this end, examine the tribunal's responses to the four questions posed by the RFC. The research method is descriptive-analytical. The paper's findings indicate that in responding to the questions from the RFC, the tribunal emphasized the non-revocable nature of the flag state's obligations in combating illegal, unreported, and unregulated fishing, clarifying the responsibility of the flag state to take appropriate actions against it, and highlighting the relationship between the management of marine living resources and the protection of the marine environment. The latter was previously noted in cases such as the Southern Bluefin Tuna, indicating its consolidation.
Pages: 461-478	
Received: 2023/06/20	
Received in Revised form: 2023/08/17	
Accepted: 2023/09/10	
Published online: 2025/03/21	
Keywords: <i>illegal, unreported and unregulated fishing, obligation to guarantee, flag state.</i>	
How To Cite	Setayeshpur, Mohamad (2025). The Advisory Opinion of the International Tribunal for the Law of the Sea on the Responsibility of the Flag State for Illegal Fishing. <i>Public Law Studies Quarterly</i> , 55 (1), 461-478. DOI: https://doi.com/10.22059/JPLSQ.2023.345242.3299
DOI	10.22059/JPLSQ.2023.345242.3299
Publisher	The University of Tehran Press.

نظریه مشورتی دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در خصوص مسئولیت دولت صاحب پرچم در قبال صید غیر مجاز

محمد ستایش پور^۱

۱. استادیار حقوق بین‌الملل دانشکده حقوق دانشگاه قم، قم، جمهوری اسلامی ایران. رایانامه: m.setayeshpur@mail.qom.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی صفحات: ۴۶۱-۴۷۸ تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۳۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۵/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۹ تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۱/۰۱ کلیدواژه‌ها: تعهد به تضمین، صید غیرقانونی، کشور صاحب پرچم، گزارش نشده و ساماندهی نشده.	کمیسیون منطقه‌ای شیلات، مبادرت به طرح چهار سؤال از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها کرده و از آن خواسته است که نظر مشورتی صادر کند. دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، با تفسیری پویا از ماده ۲۱ اساسنامه و ماده ۱۳۸ مجموعه قواعد دیوان، حکم داد که صلاحیت صدور نظر مشورتی، منحصر به شعبه دعوی بستر دریا نیست. در پرونده شماره ۲۱، اولین مرتبه‌ای است که هیأت عمومی قضات دیوان بین‌المللی حقوق دریاها نظر مشورتی صادر کرده است؛ امری که خود می‌تواند موجب شود تا نظری جامع‌تر ارائه شود. مقاله پیش رو بر آن شده است تا به تحلیل ماهوی نظر مشورتی دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در پرونده شماره ۲۱ بپردازد.^۱ به این منظور، عملکرد دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در پاسخ به پرسش‌های چهارگانه کمیسیون منطقه‌ای شیلات، جداگانه بررسی می‌شوند. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی است. دیوان یادشده از رهگذر پاسخ به پرسش‌های کمیسیون منطقه‌ای شیلات، به غیرقابل عدول بودن تعهدات دولت صاحب پرچم در مقابله با صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده و مسئولیت مدنی دولت صاحب پرچم در اعمال مقتضی در مقابله با آن تصریح داشته و بر مناسبات میان مدیریت منابع زنده دریایی و حفاظت از محیط زیست دریایی تأکید کرده است؛ امری که پیشتر در قضایایی نظیر بلوفین جنوبی نیز به آن تصریح شده بود که خود، نشان از قوام‌یافتگی آن دارد.
استناد	دبیرتیا، علیرضا؛ برخورداری، سعید (۱۴۰۴). قانون اساسی ارگانیکی در اندیشه هگل. <i>مطالعات حقوق عمومی</i>، ۵۵ (۱)، ۴۶۱-۴۷۸. DOI: https://doi.com/10.22059/JPLSQ.2023.345242.3299
DOI	10.22059/JPLSQ.2023.345242.3299
ناشر	مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. به منظور مطالعه ملاحظات مطروحه درباره صلاحیت دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در خصوص صدور نظر مشورتی ر.ک: ستایش پور و همکاران، ۱۴۰۲.

۱. مقدمه

دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای، در زمره نهادهایی است که کاملاً جنبه کارکردگرایانه دارند (یوراس و فرانکس، ۱۳۹۳: ۷) و از سازوکارهای حقوقی در حل و فصل مسألت‌آمیز اختلافات بین‌المللی دانسته می‌شود (میرعباسی، ۱۳۹۱: ۲۲۸). کمیسیون منطقه‌ای شیلات، چهار سؤال از دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای پرسیده و از آن نهاد به‌عنوان مرجع قضایی برای حل و فصل مسألت‌آمیز اختلافات بین‌المللی درخواست کرده است که از رهگذر پاسخ به چهار سؤال کمیسیون منطقه‌ای شیلات، نظر مشورتی صادر کند (Schatz, 2016(a): 386). شایسته توجه است که پیش از این، در سال ۲۰۱۱ میلادی، شعبه دعاوی بستر دریا^۱ به‌عنوان یکی از شعب دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای، نظر مشورتی صادر کرده است (ITLOS Advisory Opinion, 2011: 2, 3 & 71) تقاضای کمیسیون منطقه‌ای شیلات از کل دیوان بوده است و نه صرفاً شعبه دعاوی بستر دریا (Schatz, 2016 (b): 328).

طی این پرونده، از دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای تقاضا شده است که به چهار پرسش زیر پاسخ بدهد. «در مواردی که در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی دولت‌های ثالث عضو، فعالیت‌های صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده^۲ صورت می‌گیرد، دولت صاحب پرچم چه تعهداتی دارد؟»؛ «دولت صاحب پرچم تا چه اندازه به‌سبب فعالیت‌های صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده که از جانب کشتی‌هایی که تحت پرچم آن حرکت می‌کنند، باید مسئول دانسته شود؟»؛ «در وضعیتی که مجوز صید در چارچوب یک موافقت‌نامه بین‌المللی با دولت صاحب پرچم یا با یک سازمان بین‌المللی، به کشتی اعطا شده است، آیا آن دولت یا سازمان بین‌المللی مسئول نقض قوانین صید دولت ساحلی توسط کشتی مطروح قلمداد می‌شوند؟»؛ «حقوق و تعهدات دولت ساحلی در تضمین مدیریت پایدار ذخایر مشترک و ذخایر با نفع جمعی، به‌خصوص گونه‌های میان‌دریایی ریز^۴ و تن ماهیان^۵ چیست؟». نوشتار

1. Seabed Disputes Chamber

2. Illegal, Unreported and Unregulated (IUU)

۳. فائو درصدد تبیین مفهوم صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده برآمده است. صید غیرقانونی، صیدی است که مطابق با تعهدات حقوقی نباشد. صید گزارش نشده، شامل عدم ارائه گزارش یا ارائه گزارش غلط، در مغایرت با تعهد حقوقی است. صید ساماندهی نشده، صیدی است که کشتی بدون تابعیت در مناطقی که تحت صلاحیت داخلی یا مدیریت سازمان‌های مدیریت صیدهای منطقه‌ای انجام دهد و همین‌طور چنانچه کشتی دارای پرچم در مناطقی که تحت صلاحیت داخلی یا تحت مدیریت سازمان‌های مدیریت صید منطقه‌ای قرار ندارند، در نقض تعهدات دولت صاحب پرچم برای حفاظت از منابع زنده، صید کند (FAO Doc, 2001: 2 & 3).

4. Small Pelagic Species

5. Tuna

پیش رو بر آن شده است تا به بررسی ماهوی قضیه شماره ۲۱ دیوان بین‌المللی حقوق دریاها بپردازد.^۱ از این رو در سطور پیش رو، پس از بررسی زمینه‌های وقوع به چند و چون استدلال‌های مطروحه در پاسخ دیوان بین‌المللی حقوق دریاها به پرسش‌های چهارگانه کمیسیون منطقه‌ای شیلات پرداخته می‌شود.

به این منظور، سطور حاضر، یک پژوهش کمی به‌شمار نمی‌رود. بنابراین روش پژوهش به مفهوم تحقیقات کمی در آن وجود ندارد. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و به‌صورت استفاده از اسناد، کتاب‌ها، مقالات معتبر و تارنماهای مرتبط با موضوع است و این اطلاعات از طریق یادداشت‌برداری جمع‌آوری شده‌اند. به لحاظ پیشینه تحقیق، شایسته توجه است که به‌رغم اهمیت موضوع، در ادبیات فارسی حقوق بین‌الملل، صرفاً یک مقاله در مورد این نظر مشورتی منتشر شده که در آن به تجلی تعهدات دولت صاحب پرچم راجع به صید غیرمجاز کشتی حامل پرچم وی در منطقه انحصاری اقتصادی دولت ثالث تمرکز شده است و به لحاظ موضوعی با موضوع مقاله حاضر متفاوت است. در ادبیات فارسی حقوق بین‌الملل، آنچنان که باید و شاید، به ابعاد مختلف آن پرداخته نشده است؛^۲ حال آنکه در ادبیات انگلیسی حقوق بین‌الملل به‌دقت در جستارهای مختلف به آن نظر دوخته شده است.

۲. زمینه‌های وقوع

کمیسیون منطقه‌ای شیلات، یک سازمان بین‌المللی دولتی است که در سال ۱۹۸۵ میلادی به موجب معاهده ایجاد شده است. هفت کشور آفریقایی سنگال، دماغه سبز، گامبیا، گینه، گینه بیسائو، موریتانیا و سیرالئون، که همگی در آفریقای غربی واقع هستند، عضو این سازمان بین‌المللی شده‌اند (Babu, 2015: 245 & 246). کمیسیون منطقه‌ای شیلات، از سه رکن کنفرانس وزراء،^۳ کمیته هماهنگی^۴ و دبیرخانه دائمی^۵ تشکیل شده و هدف آن، تضمین هماهنگی سیاست‌گذاری داخلی دول عضو راجع به نگهداری، حفاظت و بهره‌برداری از منابع شیلات و همین‌طور، افزایش همکاری در جهت رفاه مردم کشورهای عضو آن سازمان است (SRFC Convention, 1985: Introduction; Boon, 2013: 1). کنفرانس وزیران کمیسیون منطقه‌ای صید در جلسه فوق‌العاده چهاردهم خود در ۲۵ تا ۲۹ مارس ۲۰۱۳ در داکار

۱. گفتنی است که موضوع صلاحیت دیوان بین‌المللی حقوق دریاها برای صدور نظر مشورتی که منوطاً متمایز از رسیدگی ماهوی مطرح می‌شود، مستلزم تحقیقی جداگانه است. از این رو تحلیل استدلال‌های متمایز، متعارض و حتی متناقضی که در خصوص صلاحیت دیوان بین‌المللی حقوق دریاها برای صدور نظر مشورتی مطروح شده، از دامنه موضوعی مرقومه پیش رو، خارج است.

۲. ر.ک: صالحی، ۱۳۹۵: ۱-۱۲

3. The Conference of Ministers

4. The Coordination Committee

5. The Permanent Secretariat

سنگال از دبیرخانه دائمی این کمیسیون خواست تا از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، به‌عنوان روش قضایی در حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات بین‌المللی، تقاضای نظر مشورتی کند (Resolution of the Conference of Ministers of the SRFC, 2013, Paras.1-3).

کمیسیون منطقه‌ای شیلات بر این نظر بود که اقداماتی که در منطقه انحصاری اقتصادی دول عضو سازمان انجام می‌شد، صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده دانسته می‌شوند و این امر در ابعادی گسترده انجام و موجب شده است که دول عضو آن سازمان، نتوانند صنایع صید خویش را آنچنان که باید و شاید، حفظ کنند و نیز، کمیسیون یادشده بر این نظر بود که گستردگی صید که آن کمیسیون، آن را غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده می‌خواند، موجب شده است که دول عضو آن سازمان برای تأمین پروتئین ماهی برای جمعیت خود به مشکل مواجه شوند (Written Statement of the Permanent Secretariat of the SRFC in SRFC Case, 2013: 1). کمیسیون منطقه‌ای شیلات به‌عنوان سازمان بین‌المللی بین‌الدولی که به‌منظور همکاری در مسائل مربوط به شیلات میان کشورهای عضو خود که همگی از کشورهای آفریقایی غربی هستند ایجاد شده است، نگران وضعیت موجود بود و از این‌رو مبادرت به تقاضای نظر مشورتی از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها کرد. چه اینکه چنانچه در تقاضای تقدیمی کمیسیون منطقه‌ای شیلات تصریح شده است، کمیسیون منطقه‌ای شیلات، مضاف بر اینکه صید صورت گرفته را غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده دانسته، تصریح کرده که این صید به‌طور گسترده انجام گرفته است (Written Statement of the Permanent Secretariat of the SRFC in SRFC Case, 2013: 1).

کمیسیون منطقه‌ای شیلات بر این نظر بود که دو ویژگی یادشده در خصوص صید صورت گرفته در منطقه انحصاری اقتصادی کشورهای عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات، می‌تواند موجب نابودی زیست ماهیان و به تعبیری، عقیم شدن آن نواحی شود. چه اینکه مضاف بر اینکه آن صید را گزارش نشده، غیرقانونی و ساماندهی نشده می‌دانست، بر آن باور بود که در ابعاد گسترده انجام می‌شود و از این‌رو، قواعد و مقررات حاکم بر صید را نقض شده، می‌دانست. رسیدگی‌های شفاهی در سپتامبر ۲۰۱۴ صورت گرفت.

پیش از تقاضای کمیسیون منطقه‌ای شیلات از دیوان برای صدور نظر مشورتی، شعبه دعاوی بستر دریا، یک بار در سال ۲۰۱۱ میلادی، نظر مشورتی صادر کرده و آن در زمینه مسئولیت‌ها و تعهدات دول حامی افراد و نهادها در مورد فعالیت در آن ناحیه است (Freestone, 2011: 1). تقاضای کمیسیون منطقه‌ای شیلات به فراخور دامنه موضوعی سؤالات چهارگانه خود، از هیأت عمومی قضات دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، سؤال کرد، این در حالی است که قبلاً مقام بین‌المللی اعماق دریاها صرفاً از شعبه دعاوی بستر دریا، تقاضای صدور نظر مشورتی کرده بود (Anton et al., 2011: 9 & 10; Romee van der Marel, 2015: 1). از این‌رو پیش از قضیه شماره ۲۱ دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، هرگز از کل دیوان، تقاضای نظر مشورتی نشده بود (ITLOS Advisory Opinion, 2011: 5-7; (Written Statement by Germany in SRFC Case, 2013).

افزون بر شعبه دعاوی بستر دریا، شعبه رسیدگی اختصاری^۱، شعبه اختلافات شیلاتی^۲، شعبه اختلافات راجع به محیط زیست دریایی^۳، شعبه اختلافات راجع به تحدید حدود دریایی و^۴ شعب طبق بند ۲ ماده ۱۵ اساسنامه^۵ در دیوان بین‌المللی حقوق دریاها وجود دارند. همچنین علاوه بر شعب یادشده، کمیته قواعد و رویه قضایی^۶، کمیته بودجه و مالی^۷، کمیته مربوط به کارمندان و امور اداری^۸، کمیته مربوط به کتابخانه، اسناد و انتشارات^۹، کمیته مربوط به سازه‌ها و سیستم‌های الکترونیکی^{۱۰} و کمیته روابط عمومی در دیوان بین‌المللی حقوق دریاها مشغول به کار هستند.^{۱۱} از این رو باید بین وضعیتی که در آن، صرفاً از شعبه دعاوی بستر دریا، تقاضای صدور نظر مشورتی می‌شود و وضعیتی که در آن، از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها با تمامی شعب و کمیته‌هایی که دارد، تقاضای نظر مشورتی می‌شود، قائل به تمایز شد. درست است که در هر صورت، دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، به‌عنوان نهادی که واجد شخصیت حقوقی است، نظر مشورتی صادر می‌کند، اما در وضعیتی که صرفاً از شعبه دعاوی بستر دریا سؤال می‌شود، به حکم منطقه و با توجه به کارویژه آن شعبه، موضوع مورد سؤال در چارچوب کارکردی شعبه دعاوی بستر دریاست؛ حال آنکه در وضعیتی که از هیأت عمومی قضات دیوان سؤال می‌شود، دامنه موضوعی سؤال می‌تواند گسترده‌تر باشد و این بستر مهیاست که نظری جامع ارائه شود. در واقع این گونه این بستر مهیاست که مضاف بر مسائل مربوط به اعماق دریاها نیز بتوان از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها تقاضای نظر مشورتی کرد.

دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، افزون بر احراز صلاحیت خود، به موضوع اختیار صلاحیددی پرداخت. منظور از اختیار صلاحیددی^{۱۲} آن است که دیوان به‌رغم آنکه احراز می‌کند که از صلاحیت بین‌المللی برخوردار است، لیکن از رسیدگی ماهوی سر باز بزند. مسائل مطروحه بسیار روشن هستند و دلیلی بر امتناع از رسیدگی ماهوی وجود ندارد.^{۱۳} دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، به اقتضای رسالت خود از این فرصت بهره

1. Chamber of Summary Procedure
2. Chamber of Fisheries Disputes
3. Chamber for Marine Environment Disputes
4. Chamber for Maritime Delimitation Disputes
5. Chambers under article 15, paragraph 2, of the Statute

گفتنی است که تحت عنوان شعب ویژه (special chambers) نیز شناخته می‌شوند.

6. Committee on Rules and Judicial Practice
7. Committee on Budget and Finance
8. Committee on Staff and Administration
9. Committee on Library, Archives and Publications
10. Committee on Buildings and Electronic Systems
11. Committee on Public Relations
12. Discretionary Power

۱۳. همسو با این موضع، شایسته توجه است که دیوان بین‌المللی دادگستری نیز به‌رغم برخورداری از اختیار صلاحیددی، صرفاً

جست و کوشید تا از رهگذر پاسخ ماهوی به پرسش‌های چهارگانه کمیسیون منطقه‌ای شیلات، به ایضاح قواعد حقوق بین‌الملل دریاها کمک کند (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 85 & 86).

دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در پاسخ به پرسش‌های کمیسیون منطقه‌ای، با مسائل ماهوی نه‌چندان کمی روبه‌رو بود که به حقوق بین‌الملل عام^۱ بازمی‌گشتند؛ از جمله مسئولیت دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی برای صید غیرقانونی، گزارش‌نشده و ساماندهی‌نشده (Tanaka, 2015: 318).

۳. تعهدات دولت صاحب پرچم در قبال صید غیرقانونی، گزارش‌نشده و ساماندهی‌نشده در مناطق انحصاری اقتصادی دول ثالث عضو

سؤال نخست کمیسیون منطقه‌ای شیلات از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها این بود که «در مواردی که در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی دولت‌های ثالث عضو، فعالیت‌های صید غیرقانونی، گزارش‌نشده و ساماندهی‌نشده صورت می‌گیرد، دولت صاحب پرچم چه تعهداتی دارد؟»

دیوان بین‌المللی حقوق دریاها بیان کرد که مسئله نخست تنها در خصوص تعهدات دولت‌های غیرعضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات در زمانی است که کشتی‌های صید آنان در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی اعضای کمیسیون منطقه‌ای شیلات فعالیت می‌کنند (Tanaka, 2015: 322). بدین ترتیب مسئله نخست، به‌طور کلی در خصوص صید غیرقانونی، گزارش‌نشده و ساماندهی‌نشده نیست (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 87-89).

اساساً قائل شدن به منطقه انحصاری اقتصادی، در نتیجه دایعه‌های برخی کشورها، به‌ویژه دایعه‌های راجع به ماهیگیری است (شاو، ۱۳۹۴: ۹۶). در پرتو «حقوق خاص و مسئولیت‌های» دول ساحلی در منطقه انحصاری اقتصادی، تعهد اولیه در اتخاذ اقدامات ضروری جهت پیشگیری^۲، باز داشتن^۳ و از بین بردن^۴ صید غیرقانونی، گزارش‌نشده و ساماندهی‌نشده بر عهده دولت ساحلی است (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 106). تنظیم قواعد و مقررات ضروری برای حفظ و مدیریت منابع زنده در مناطق انحصاری اقتصادی بر عهده دولت ساحلی است. دولت ساحلی در این راه باید مطابق با کنوانسیون ۱۹۸۲ سازمان ملل متحد در خصوص حقوق دریاها (زین پس، کنوانسیون حقوق دریاها)، عمل کند (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 106).

در مواردی که ناگزیر است از آن استفاده می‌کند (ICJ Judgment, 1996: 3, 12 & 15). در واقع، این به آن دلیل است که دیوان سعی دارد تا از فرصت بهره‌برد و با ارائه نظر مشورتی، نه‌تنها به ابهام‌زدایی و ایضاح قواعد حقوقی بین‌المللی کمک کند، بلکه بستر توسعه تدریجی حقوق بین‌الملل را نیز میسر سازد (حیبی و شاملو، ۱۳۹۳: ۱۰۸ و ۱۰۹).

1. General International Law
2. Prevent
3. Deter
4. Eliminate

Opinion, 2015: 104) مطابق با ماده ۶۲ کنوانسیون حقوق دریاها که در خصوص بهره‌برداری از منابع زنده است و رأی ۲۰۱۴ دیوان بین‌المللی حقوق دریاها که در رسیدگی به پرونده «ویرجینیا جی»^۱ (دعوای پاناما علیه گینه بیسائو) صادر شد^۲، تا آنجایی می‌توان به وضع قاعده و مقرر پرداخت که «مستقیماً» به صید مربوط شود (محبی و آذری، ۱۳۹۵: ۴۲-۴۵; ITLOS Advisory Opinion, 2015: 100).

تعهد دولت ساحلی در تنظیم قواعد و مقررات مطروح را نباید به مثابه عدم تعهد و عدم مسئولیت دیگر دولت‌ها در مقابله با صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده قلمداد کرد. به موجب بند ۳ ماده ۵۸، بند ۴ ماده ۶۲ و ماده ۱۹۲ کنوانسیون حقوق دریاها و کنوانسیون ۲۰۱۲ «تعیین شرایط حداقلی برای دسترسی و بهره‌برداری از منابع دریایی در مناطق دریایی تحت صلاحیت دولت‌های عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات»^۳ (زین پس، کنوانسیون ۲۰۱۲ تعیین شرایط حداقلی)، دولت‌های صاحب پرچم مسئول هستند که تضمین کنند صید کشتی‌هایی که پرچم آنها را به اهتزاز درمی‌آورند، در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات، غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده نباشد (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 124).

ماده ۵۸ کنوانسیون حقوق دریاها که بر آن شده است تا حقوق و تکالیف سایر کشورها در منطقه انحصاری اقتصادی را مقرر کند، در بند ۳ این‌گونه آورده است که «در اعمال حقوق و انجام تکالیف خود به موجب این کنوانسیون در منطقه انحصاری اقتصادی، کشورها به حقوق و تکالیف کشور ساحلی توجه مقتضی خواهند داشت و قوانین و مقررات کشور ساحلی را که مطابق با مقررات این کنوانسیون و سایر قواعد حقوق بین‌الملل تصویب شده‌اند تا آنجا که با مقررات این قسمت از کنوانسیون غیرقابل انطباق نباشند، رعایت خواهند کرد» (پورنوری و حبیبی، ۱۳۸۵: ۶۳). بند ۴ ماده ۶۲ در خصوص بهره‌برداری از منابع زنده این‌گونه بیان می‌کند که «اتباع سایر کشورها که در منطقه انحصاری اقتصادی، صید می‌کنند اقدامات حفاظتی و سایر مفاد و شرایط مقرر در قوانین و مقررات کشور ساحلی را رعایت خواهند کرد. قوانین و مقررات مذکور با این کنوانسیون منطبق خواهند بود...» (پورنوری و حبیبی، ۱۳۸۵: ۶۷). ماده ۱۹۲ در تقریر وظیفه عمومی در حمایت و حفاظت محیط زیست دریا بیان می‌کند که «کشورها وظیفه دارند از محیط زیست دریا حفاظت و حمایت کنند» (پورنوری و حبیبی، ۱۳۸۵: ۱۴۹). دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، توضیح می‌دهد که عبارت «تعهد به تضمین»^۴ را می‌توان از نظر مشورتی شعبه دعوای

1. "Virgina G"

2. M/V "Virgina G" (Pan. v. Guinea-Bissau), Case No. 19, Judgment of 14.04.2014.

3. Convention on the Determination of the Minimal Conditions for Access and Exploitation of Marine Resources within the Maritime Areas under the Jurisdiction of the Member States of the Sub-Regional Fisheries Commission (MAC Convention).

4. Responsibility to Ensure

بستر دریا در قضیه مسئولیت‌ها و تعهدات دول حامی اشخاص و نهادها در رابطه با اقدامات در منطقه، نیز برداشت کرد (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 10).

در این باره، گفتنی است که چنانچه شعبه دعاوی بستر دریا احراز کرد، تعهد دولت حامی به تضمین اینکه طرف قرارداد مطابق با تعهداتی که به موجب کنوانسیون حقوق دریاها دارد، رفتار کند، تعهد به نتیجه نیست. از این رو به محض آنکه احراز شود که «تلاش مقتضی»^۱ اعمال شده است، کفایت می‌کند، چراکه از جنس تعهد به فعل است و مستلزم حصول نتیجه خاصی نیست (Tanaka, 2015: 327 & 329). دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در اعمال این استاندارد در قضیه حاضر، دریافته است که تعهد دولت صاحب پرچمی که عضو کنوانسیون ۲۰۱۲ تعیین شرایط حداقلی نیست، تعهد به اعمال تلاش مقتضی است تا تضمین کند که کشتی‌هایی که پرچم آن کشور را به اهتزاز درمی‌آورند، مرتکب صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده نشده‌اند (ITLOS Advisory Opinion, 2015: para. 129; Tanaka, 2015: 335 & 336).

۴. گستره مسئولیت دولت صاحب پرچم بابت صید غیرقانونی، گزارش نشده و

ساماندهی نشده کشتی‌های تحت پرچم آن

کمیسیون منطقه‌ای شیلات طی درخواست خود از دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، سؤال دیگری مطرح کرد و آن، اینکه «دولت صاحب پرچم تا چه اندازه به سبب فعالیت‌های صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده که از جانب کشتی‌هایی که تحت پرچم آن حرکت می‌کنند، باید مسئول دانسته شود؟» مسئولیت دولت صاحب پرچم تنها در صورتی مطرح است که این کشور در تعهد خود در زمینه تلاش مقتضی برای تضمین عدم صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده از سوی کشتی‌های حامل پرچم خود در مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات، قصور ورزد (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 146-149 & 150). به موجب حقوق مسئولیت بین‌المللی به آن گونه که جامعه عرفی به تن دارد و در مجموعه مواد کمیسیون حقوق بین‌الملل سازمان ملل متحد در زمینه مسئولیت بین‌المللی بابت عمل متخلفانه بین‌المللی منعکس شده است، عمل متخلفانه بین‌المللی می‌تواند از رهگذر فعل^۲ یا ترک فعل^۳ ارتکاب یابد (ILC Draft Articles, 2001: Art. 2). از این رو قصور کشور صاحب پرچم از نوع ترک فعل است. شایسته توجه است که گاهی به جای عبارات فعل و ترک فعل، از عبارات فعل منفی (عمل منفی) و فعل مثبت (عمل مثبت) نیز یاد شده است. این منفی بودن، در اینجا، به منزله ارزش گذاری و حسن و قبح نیست. چه اینکه عمل متخلفانه بین‌المللی در هر صورت پسندیده

1. Due Diligence

2. Action

3. Omission

نیست. قصور کشور صاحب پرچم لزوماً توأم با سوءنیت نیست. در واقع، عنصر ذهنی یا آنچه گاهی از آن به عنصر روانی یاد شده است، مدنظر نیست.

در این باره، آنچه در پیدایی مسئولیت بین‌المللی کشور صاحب پرچم حائز اهمیت است، این است که کشور صاحب پرچم، تعهد بین‌المللی خود در زمینه تلاش مقتضی برای تضمین عدم صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده را در مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات نقض کند و این صرف‌نظر از عنصر روانی است. در این خصوص، شایسته توجه است که ایراد خسارت، به‌خودی‌خود، اهمیتی در نفس تحقق مسئولیت بین‌المللی بابت عمل متخلفانه بین‌المللی ندارد. در واقع، به محض آنکه قصور منتسب به کشور صاحب پرچم در نقض تعهد بین‌المللی خود محقق شود، عمل متخلفانه بین‌المللی ارتکاب یافته است و این امر به‌طور خودکار، «متضمن»^۱ مسئولیت بین‌المللی کشور صاحب پرچم است. در واقع، ارتکاب عمل متخلفانه بین‌المللی، مسئولیت بین‌المللی را حتماً به‌دنبال خود دارد و تحقق مسئولیت بین‌المللی بابت عمل متخلفانه بین‌المللی، لزوماً متوقف به ایراد خسارت نیست. تعهدات مندرج در حقوق مسئولیت بین‌المللی، تعهدات ثانویه دانسته می‌شوند و در پس نقض تعهدات اولیه، صرف‌نظر از مبنا و منشأ آن تعهد اولیه، ایجاد می‌شوند. به محض آنکه کشور صاحب پرچم، تعهد اولیه خود را نقض کند، مسئولیت بین‌المللی تکوین می‌یابد.

در این راه، تعدد اقدامات در نحوه جبران خسارت اهمیت دارد، ولی هیچ اهمیتی در نفس تحقق مسئولیت بین‌المللی ندارد. اینکه کشور صاحب پرچم، تعهد بین‌المللی خود در زمینه تلاش مقتضی برای تضمین عدم صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده را در مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات نقض کند، مسئولیت بین‌المللی ایجاد می‌شود و تعدد آن، در جبران کامل خسارت اهمیت دارد و نه در پیدایی مسئولیت. در هر صورت، مسئولیت بین‌المللی تکوین می‌یابد. با این توضیح، حتی چنانچه صرفاً یک تعهد نقض شود، مسئولیت بین‌المللی ایجاد می‌شود. تعدد اقدامات در بحث جبران کامل خسارت به‌عنوان پیامد مسئولیت بین‌المللی اهمیت دارد. ازاین‌رو صرف‌نظر از تعدد چنین اقداماتی، مقتضی است دولت صاحب پرچم را مسئول دانست (Tanaka, 2015: 335 & 336).

۵. تحمیل مسئولیت بابت نقض مقررات صید دولت ساحلی توسط کشتی در صورت اعطا

شدن پروانه صید در چارچوب موافقت‌نامه بین‌المللی

سؤال سومی که کمیسیون منطقه‌ای شیلات از دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای پرسید این بود که «در وضعیتی که پروانه صید در چارچوب یک موافقت‌نامه بین‌المللی با دولت صاحب پرچم یا با یک سازمان

1. "Entail"

بین‌المللی، به کشتی اعطا شده است، آیا آن دولت یا سازمان بین‌المللی مسئول نقض قوانین صید دولت ساحلی توسط کشتی مطروح قلمداد می‌شوند؟»

دیوان بین‌المللی حقوق دریاها اظهار کرد که مسئله سوم از یک سو در زمینه مسئولیت دول صاحب پرچم و از سوی دیگر در خصوص مسئولیت سازمان‌های بین‌المللی است؛ و از آنجا که صلاحیت دیوان، محدود به مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات است، دامنۀ این سؤال محدود به دولت‌های صاحب پرچم یا آن سازمان‌های بین‌المللی است که با یک دولت عضو کنوانسیون ۲۰۱۲ تعیین شرایط حداقلی، موافقت‌نامه صید منعقد کرده باشد (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 154). دیوان تصریح می‌دارد که در پرداختن به مسئولیت دولت، نتایج خود در خصوص سؤال دوم را اعمال می‌کند. در خصوص سازمان‌های بین‌المللی بدان گونه که در دایرة این سؤال قرار می‌گیرد باید گفت که سؤال مطروح در مورد تمام سازمان‌های بین‌المللی نیست، بلکه تنها ناظر بر آن دسته از سازمان‌های بین‌المللی مذکور در مواد ۳۰۵ و ۳۰۶ کنوانسیون حقوق دریاهاست که اعضای این کنوانسیون، صلاحیت در امور مربوط به صید و سایر موارد را به آن سازمان انتقال داده‌اند (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 157).

مطابق با جزء «و» بند ۱ ماده ۳۰۵ کنوانسیون حقوق دریاها و مقررات ضمیمه نهم آن سازمان‌های بین‌المللی که از سوی اعضای خود در مورد امور مشمول کنوانسیون حقوق دریاها صلاحیت دارند، مجاز به عضویت در این کنوانسیون هستند و اتحادیه اروپا نیز در حال حاضر تنها مصداق این قاعده است. چه اینکه ماده ۳۰۵ کنوانسیون حقوق دریاها مقرر کرده است که «۱. این کنوانسیون برای امضا به‌وسیله کشورهای زیر مفتوح خواهد بود: الف) همه کشورهای؛ ب) نامیبیا که به‌وسیله شورای سازمان ملل متحد برای نامیبیا، نمایندگی می‌شود؛ ج) همه کشورهای خودگردان وابسته، که این وضعیت را خود تحت سرپرستی و تأیید سازمان ملل متحد مطابق با قطعنامه شماره (۱۵) ۱۵۱۴، انتخاب کرده‌اند و در مسائل تابع این کنوانسیون، شامل صلاحیت انعقاد معاهدات در ارتباط با آن مسائل، صلاحیت دارند؛ د) همه کشورهای خودگردان وابسته که مطابق با اسناد و مدارک مربوط به وابستگی خود، در مسائل تابع این کنوانسیون، شامل صلاحیت انعقاد معاهدات مربوط به آن مسائل صلاحیت دارند؛ ه) همه قلمروهایی که از خودگردانی کامل داخلی برخوردار می‌باشند و این گونه توسط سازمان ملل به رسمیت شناخته شده‌اند، اما مطابق با قطعنامه شماره (۱۵) ۱۵۱۴، مجمع عمومی استقلال کامل به‌دست نیاورده‌اند و در مسائل تابع این کنوانسیون، شامل صلاحیت انعقاد معاهدات مربوط به آن مسائل، صلاحیت دارند؛ و) سازمان‌های بین‌المللی در انطباق با پیوست ۹: ...».

اتحادیه اروپا تنها سازمان بین‌المللی است که دول عضو آن، صلاحیت انحصاری حفاظت و مدیریت منابع شیلات دریا را بدان داده‌اند. اتحادیه اروپا طی رسیدگی‌های شفاهی اظهار کرد که این سازمان تنها طرف متعاقد با اعضای کمیسیون منطقه‌ای شیلات بوده و صلاحیت انحصاری دول عضو اتحادیه اروپا را

از طریق کشتی‌های صید اتحادیه اعمال کرده است (Lando, 2016: 458). دیوان اظهار کرد که مسئولیت سازمان بین‌المللی ناشی از نقض قواعد صید دولت ساحلی از طریق کشتی حامل پرچم دولت عضو آن سازمان به این بستگی دارد که آیا توافق بین سازمان و دولت ساحلی متضمن مقرره‌های خاصی در زمینه مسئولیت است یا خیر (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 170). این سازمان بین‌المللی به عنوان تنها طرف متعاقد، باید تضمین کند که کشتی‌های حامل پرچم یکی از دول عضو اتحادیه، قواعد و مقررات دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات راجع به صید را رعایت کرده‌اند و صیدهای آنها غیرقانونی، گزارش نشده و سامان‌دهی نشده نبوده است (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 172). نکته بسیار حائز اهمیت در این احراز دیوان آن است که در صورت احراز یکی از دو مورد مذکور، سازمان بین‌المللی مسئول خواهد بود و نه هیچ‌یک از دول عضو (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 173).

۶. حقوق و تعهدات دولت ساحلی در تضمین مدیریت پایدار ذخایر مشترک و ذخایر با منفعت جمعی

چهارمین و آخرین سؤالی که کمیسیون منطقه‌ای شیلات از دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای پرسید و از آن نهاد به عنوان سازوکار حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلاف بین‌المللی درخواست کرد تا پاسخ دهد، این بود که «حقوق و تعهدات دولت ساحلی در تضمین مدیریت پایدار ذخایر مشترک و ذخایر با منفعت جمعی، به خصوص گونه‌های میان‌دریایی ریز و تن ماهیان، چیست؟»

دیوان اظهار کرد که بند ۲ ماده ۶۱ کنوانسیون حقوق دریاهای مقرر می‌دارد که دول ساحلی، با لحاظ ادله علمی باید از طریق اقدامات حفاظتی و مدیریتی متناسب، بقای منابع زنده در منطقه انحصاری اقتصادی را تضمین کنند. اتخاذ این قبیل اقدامات به منظور آن است که منابع شیلات در سطوحی حفظ یا اعاده شوند که می‌توانند بیشترین بازدهی پایدار در پی داشته باشند (UNCLOS, 1982: 61(3)) و دول ساحلی بایستی آثار اقدامات مربوط به ذخایر ماهیان وابسته یا مرتبط با ذخایر ماهیان صیدشده را لحاظ دارند (UNCLOS, 1982: 61(4); Lando, 2016: 450). در نگاه دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای، هدف نهایی مدیریت پایدار شیلات، حفظ و توسعه آنها به عنوان ذخایر زنده و پایدار است و از این‌روست که مدیریت پایدار به معنای حفاظت و توسعه پایدار مذکور در بند ۱ ماده ۶۳ کنوانسیون حقوق دریاهاست (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 190-191).

دیوان تعهدات دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات در تضمین مدیریت پایدار منابع مشترک را تبیین می‌کند؛ تعهد به همکاری از طریق سازمان‌های بین‌المللی ذی‌صلاح^۱، تعهد به تلاش برای دستیابی به موافقت‌نامه برای هماهنگی و تضمین حفاظت و توسعه این ذخایر^۲ و راجع به تن ماهیان، تعهد به همکاری

1. See UNCLOS, 1982: 61(2)

2. See UNCLOS, 1982: 61(3)

مستقیم یا همکاری از طریق کمیسیون منطقه‌ای شیلات به منظور تضمین حفاظت و ارتقای هدف بهره‌برداری مطلوب از این گونه‌ها (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 207). دیوان بین‌المللی حقوق دریاها اشاره کرد که اقدامات حفاظتی و مدیریتی باید مبتنی بر ادله مناسب باشد و در صورت ناکافی بودن این ادله، رویکرد احتیاطی^۱ باید اعمال شود (ITLOS Advisory Opinion, 2015: 208).

در نهایت، دیوان با تکرار موضع خود در قضایای بلوفین جنوبی، مبتنی بر اینکه «حفاظت از منابع زنده دریایی، یکی از عناصر حفاظت و نگهداری از محیط زیست دریایی است» مجدداً بر مناسبات میان مدیریت منابع زنده دریایی و حفاظت از محیط زیست دریایی تأکید کرده است (ITLOS Rep, 1999: 295). از دیگر ابعاد حائز اهمیت نظر مطروح مربوط می‌شود به تعهدات دولت صاحب پرچم در مقابله با صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده و مسئولیت مدنی دولت صاحب پرچم در انجام تلاش مقتضی در مقابله با آن غیرقابل عدول است (Tanaka, 2015: 333 & 334). دولت‌های عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات و دیگر دولت‌هایی که از طریق صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده تحت تأثیر قرار گرفته‌اند، توأماً می‌توانند فشارهای بیشتری بر دولت‌های صاحب پرچم روا دارند؛ به خصوص دولت‌ها صاحب پرچمی که از اجرای مسئولیت خود به موجب کنوانسیون حقوق دریاها سر باز بزنند (Lnado, 2016: 455 & 456).

۶. نتیجه

دیوان بین‌المللی حقوق دریاها در پی رویارویی با پرسش‌های کمیسیون منطقه‌ای شیلات، بر آن شد تا صلاحیت مشورتی خود را احراز کند. دیوان با تکیه بر ماده ۲۱ اساسنامه و ماده ۱۳۸ مجموعه قواعد خود، حکم داد که هیأت عمومی قضات دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، از صلاحیت صدور نظر مشورتی برخوردار است و این به آن معنا است که صلاحیت دیوان بین‌المللی حقوق دریاها برای صدور نظر مشورتی، تنها محدود و محصور به شعبه دعاوی بستر دریا تلقی نمی‌شود. دیوان یادشده با توجه به کنوانسیون ۲۰۱۲ تعیین شرایط حداقلی برای دسترسی و بهره‌برداری از منابع دریایی در محدوده نواحی دریایی تحت صلاحیت دولت عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات و نیز قطعنامه کنفرانس وزیران کمیسیون منطقه‌ای شیلات، این شرایط را محرز دانست و مبادرت به پاسخ به پرسش‌های چهارگانه کمیسیون منطقه‌ای شیلات ورزید.

سؤال نخست، اینکه «در مواردی که در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی دولت‌های ثالث عضو، فعالیت‌های صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده صورت می‌گیرد، دولت صاحب پرچم چه

1. Precautionart Approach

تعهداتی دارد؟»؛ مسئله اول، در خصوص تعهدات دولت‌های غیرعضو کمیسیون در مواقعی است که کشتی‌های ماهیگیری آنها در مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون فعالیت می‌کنند. تنظیم قواعد و مقررات ضروری جهت حفظ و مدیریت منابع زنده در محدوده منطقه انحصاری اقتصادی، در صلاحیت و بلکه وظیفه دولت ساحلی است. در این خصوص، بر اساس ماده ۶۲ کنوانسیون حقوق دریاها و همسو با رأی ۲۰۱۴ دیوان در قضیه ویرجینیا جی، صرفاً در مواردی که به‌طور مستقیم به ماهی‌گیری مربوط باشد، می‌تواند مبادرت به تقنین کند. تعهد دولت ساحلی در خصوص تقنین را نباید به‌منزله نبود تعهد برای دیگر کشگران دانست. طبق مواد ۵۸(۳)، ۶۲(۴) و ۱۹۲ کنوانسیون حقوق دریاها و همچنین کنوانسیون ۲۰۱۲ تعیین شرایط حداقلی، دولت‌های صاحب پرچم باید تضمین کنند که ماهیگیری کشتی‌های حامل پرچم آنها، در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون، غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده، نیست. این تعهد به تضمین را می‌توان از پرونده شماره ۱۷ دیوان هم استیاد نمود. تعهد دولت حامی به تضمین اینکه طرف متعاقد، طبق تعهدهایی که به موجب کنوانسیون حقوق دریاها دارد عمل کند، تعهد به نتیجه قلمداد نمی‌شود.

سؤال دوم این بود که «دولت صاحب پرچم تا چه اندازه به‌سبب فعالیت‌های صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده که از جانب کشتی‌هایی که تحت پرچم آن حرکت می‌کنند، باید مسئول دانسته شود؟»؛ در این باره، مسئولیت دولت صاحب پرچم صرفاً در وضعیتی مطرح می‌شود که این کشور در تعهد خود در زمینه اعمال تلاش مقتضی برای تضمین به عدم صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده توسط کشتی‌های حامل پرچم خود در مناطق انحصاری اقتصادی دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات، قصور کرده باشد. صرف‌نظر از تعدد چنین اقداماتی، عمل یادشده، مسئولیت بین‌المللی کشور صاحب پرچم را در بردارد.

سؤال سوم این بود که «در وضعیتی که پروانه صید در چارچوب یک موافقت‌نامه بین‌المللی با دولت صاحب پرچم یا با یک سازمان بین‌المللی، به کشتی اعطا شده است، آیا آن دولت یا سازمان بین‌المللی مسئول نقض قوانین صید دولت ساحلی توسط کشتی مطروح قلمداد می‌شوند؟»؛ مسئله سوم به مضاف بر مسئولیت کشور صاحب پرچم به مسئولیت سازمان بین‌المللی مربوط می‌شود. این امر در خصوص آن دسته از کشورهای صاحب پرچم یا سازمان‌های بین‌المللی است که با یک دولت عضو کنوانسیون ۲۰۱۲ تعیین شرایط حداقلی، موافقت‌نامه صید منعقد کرده باشند. از این رو، این مسئله، تنها ناظر بر آن دسته از سازمان‌های بین‌المللی مذکور در مواد ۳۰۵ و ۳۰۶ کنوانسیون حقوق دریاها است که اعضای کنوانسیون، صلاحیت در امور مربوط به صید و سایر موارد را به آن سازمان انتقال داده‌اند. به موجب ماده ۳۰۵(۱)(و) کنوانسیون حقوق دریاها و مقررات ضمیمه نهم آن سازمان‌های بین‌المللی که توسط اعضای خود در مورد امور مشمول کنوانسیون حقوق دریاها صلاحیت دارند، مجاز به عضویت در این کنوانسیون دانسته

می‌شوند. اتحادیه اروپا تنها سازمان بین‌المللی است که دول عضو آن، صلاحیت انحصاری حفاظت و مدیریت منابع شیلات دریا را به آن داده‌اند. اتحادیه اروپا به عنوان تنها سازمان طرف متعاقد، باید تضمین کند که کشتی‌های حامل پرچم یکی از دول عضو اتحادیه، قواعد و مقررات دول عضو کمیسیون منطقه‌ای شیلات در خصوص ماهیگیری را رعایت کرده‌اند. نقض این تعهد است که موجب مسئولیت اتحادیه اروپا دانسته می‌شود.

سؤال چهارم این بود که «حقوق و تعهدات دولت ساحلی در تضمین مدیریت پایدار ذخایر مشترک و ذخایر با منفعت جمعی، به‌خصوص گونه‌های سطح‌زی ریز و تُن ماهیان، چیست؟»؛ هدف از چنین اقداماتی این است که منابع شیلات در سطوحی حفظ یا اعاده شوند که می‌توانند درآمد حداکثری و پایدار در پی داشته باشند و دول ساحلی باید آثار اقدامات مربوط به گونه‌های ماهیان وابسته یا مرتبط با نمونه ماهیان صیدشده را لحاظ دارند. در نگاه دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، هدف نهایی مدیریت پایدار شیلات، حفظ و توسعه آنها به‌عنوان ذخایر زنده و پایدار است و از این‌روست که مدیریت پایدار به معنای حفاظت و توسعه پایدار به آن گونه که در ماده ۶۳(۱) کنوانسیون حقوق دریاها تصریح شده است، قلمداد می‌شود. دول عضو کمیسیون در تضمین مدیریت پایدار منابع مشترک عبارت‌اند از تعهد به همکاری از طریق سازمان‌های بین‌المللی ذی‌صلاح، تعهد به تلاش برای دستیابی به موافقت‌نامه برای هماهنگی و تضمین حفاظت و توسعه این ذخایر و راجع به تُن ماهیان، تعهد به همکاری مستقیم یا همکاری از طریق کمیسیون منطقه‌ای شیلات به‌منظور تضمین حفاظت و ارتقای هدف بهره‌برداری مطلوب از این گونه‌ها. اقدامات حفاظتی و مدیریتی باید مبتنی بر ادله مناسب باشد و در این راه، باید محتاطانه عمل شود. به این ترتیب، دیوان این بار از رهگذر صدور نظر مشورتی، بر رویکرد پیشینی خویش در قضایای بلوفین جنوبی تأکید کرد؛ به این معنا که دیوان یادشده، در خصوص اینکه حفاظت از منابع زنده دریایی، برای حفظ و نگهداری محیط زیست دریایی لازم است، دیگر بار، بر ترابط مدیریت منابع زنده دریایی و حفظ محیط زیست دریایی تصریح کرده است. افزون بر این، از رهگذر استدلال‌های مطروحه در این نظر مشورتی می‌توان دریافت که تعهدات دولت صاحب پرچم در مقابله با صید غیرقانونی، گزارش نشده و ساماندهی نشده و مسئولیت مدنی دولت صاحب پرچم در اعمال مقتضی در مقابله با آن عدول ناپذیر قلمداد می‌شود.

منابع

۱. فارسی

الف) کتاب‌ها

۱. شاو، ملکم ان. (۱۳۹۴). *حقوق بین‌الملل دریاها با نگاهی به مسائل ایران*. ترجمه و تألیف علیرضا ابراهیم گل و حسن خسروشاهی، تهران: خرسندی.
۲. کنوانسیون ۱۹۸۲ سازمان ملل متحد در زمینه حقوق دریاها (۱۳۸۵)، *حقوق بین‌الملل حقوق دریاها: کنوانسیون حقوق دریاها (مصوب ۱۹۸۲)*. ترجمه منصور پورنوری و محمد حبیبی، تهران: مهد حقوق.
۳. گوستافسون یوراس، لویی بی سون، کریستین و اریک فرانکس، جان ای. نویز (۱۳۹۳)، *حقوق بین‌الملل دریاها*. ترجمه محمد حبیبی مجنده، تهران: جنگل.
۴. میرعباسی، سیدباقر (۱۳۹۱). *حقوق بین‌الملل عمومی (جلد دوم)*. تهران: میزان.

ب) مقالات

۵. حبیبی، همایون و شاملو، سوده (۱۳۹۳). نقش دیوان بین‌المللی دادگستری در توسعه حقوق بین‌الملل. پژوهش حقوق عمومی، (۴۱)، ۷۱-۱۱۴.
۶. صالحی، جواد (۱۳۹۵). نظریه مشورتی دیوان بین‌المللی حقوق دریاها؛ تجلی تعهدات دولت صاحب پرچم راجع به صید غیرمجاز کشتی حامل پرچم وی در منطقه انحصاری اقتصادی دولت ثالث. *اقیانوس‌شناسی*، (۲۸)، ۱-۱۲.
۷. محبی، محسن و آذری، هادی (۱۳۹۵). دعوی متقابل در دیوان بین‌المللی حقوق دریاها، دستاورد قرار ۲ نوامبر ۲۰۱۲ در قضیه کشتی ویرجینا جی (پاناما / گینه بیسائو). *مجله حقوقی بین‌المللی*، شماره پیاپی ۵۵، ۳۱-۵۲.

۲. انگلیسی

A) Articles

1. Anton, D., Makgill, R., & Payne, C. (2011). Advisory Opinion on Responsibility & Liability for International Seabed Mining (ITLOS Case No. 17): International Environmental Law in the Seabed Disputes Chamber. *Australian National University, College of Law, Research Paper No. 11-06*, 1-13.
2. Babu, R. (2015). State Responsibility for Illegal, Unreported and Unrelated Fishing and Sustainable Fisheries in the EEZ: Some Reflections on the ITLOS Advisory Opinion of 2015. *Indian Journal of International Law*, (55), 239-264.
3. Lando, M. (2016). The Advisory Jurisdiction of the International Tribunal for the Law of the Sea: Comments on the Request for an Advisory Opinion Submitted by the Sub-Regional Fisheries Commission. *Leiden Journal of International Law*, (29), 441-461.

4. Schatz, V. (2016b). Fishing for Interpretation: The ITLOS Advisory Opinion on Flag State Responsibility for Illegal Fishing in the EEZ. *Ocean Development and International Law*, 47(4), 327-345.
5. Schatz, V. (2016a). Combatting Illegal Fishing in the Exclusive Economic Zone-Flag State Obligations in the Context of the Primary Responsibility of the Coastal State. *Goettingen Journal of International Law*, 7(2), 383-414.
6. Tanaka, Y. (2015). Reflections on the Advisory Jurisdiction of ITLOS as Full Court: The ITLOS Advisory Opinion of 2015. *Law and Practice of International Courts and Tribunals*, 14(2), 318-339.

B) Cases

7. International Court of Justice, (1996). Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion.
8. International Tribunal for the Law of the Sea (1982). The Statute (Annex VI of the United Nations Convention on the Law of the Sea).
9. International Tribunal for the Law of the Sea (1997). Rules of the Tribunal (ITLOS/8).
10. International Tribunal for the Law of the Sea (2011). Responsibilities and Obligations of States Sponsoring Persons and Entities with respect to Activities in the Area (Request for Advisory Opinion Submitted to the Seabed Disputes Chamber), Case No. 17, Advisory Opinion.
11. International Tribunal for the Law of the Sea (2013). Request for an Advisory Opinion to the International Tribunal for the Law of the Sea, Written Statement of the Permanent Secretariat of the Sub-Regional Fisheries Commission.
12. International Tribunal for the Law of the Sea (2013). Request for an Advisory Opinion Submitted by the Sub-Regional Fisheries Commission, Written Statement by Germany.
13. International Tribunal for the Law of the Sea (1999). Southern Bluefin Tuna (N.Z. Japan; Australia v. Japan), Provisional Measures, Order.
14. International Tribunal for the Law of the Sea (2015). Press Release, Press 227, Tribunal Delivers Its Advisory Opinion Regarding Illegal, Unreported and Unregulated Fishing Activities, 02.04.2015.
15. International Tribunal for the Law of the Sea (2015). Request for an Advisory Opinion Submitted by the Sub-Regional Fisheries Commission (SRFC) (Request for Advisory Opinion Submitted to the Tribunal), Case No. 21, Advisory Opinion.

C) Documents

16. Agreement Establishing a Sub-Regional Fisheries Commission (SRFC Convention) (1985).
17. Amendment to the Convention of 29th March 1985 Establishing the Sub-Regional Fisheries Commission., (1993).
18. Convention on the Determination of the Minimal Conditions for Access and Exploitation of Marine Resources within the Maritime Areas under the Jurisdiction of the Member States of the Sub-Regional Fisheries Commission (MAC Convention), (2012).
19. Food and Agricultural Organization of the United Nations (2001). International Plan of Action to Prevent, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing.

20. International Law Commission (2001). *Yearbook*, vol. II, part. 2, Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts.
21. United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)., (1982). 1833. UNTS. 396.

D) Analytical Blogposts

22. Boon, Kristen, (2013). New ITLOS Advisory Opinion Sought, *Opinio Juris*, April 10. <http://opiniojuris.org/2013/04/10/new-itlos-advisory-opinion-sought/>
23. Freestone, David, (2011). Advisory Opinion of the Seabed Disputes Chamber of International Tribunal for the Law of the Sea on Responsibilities and Obligations of States Sponsoring Persons and Entities with respect to Activities in the Area, *ASIL Insight*, March 9. <https://www.asil.org/insights/volume/15/issue/7/advisory-opinion-seabed-disputes-chamber-international-tribunal-law-sea->
24. Romee van der Marel, Eva, (2015). ITLOS Issues Its Advisory Opinion on IUU Fishing, *JCLOS*. <http://site.uit.no/jclos/2015/04/21/itlos-issues-its-advisory-opinion-on-iuu-fishing/>

